

Informatienota

Datum raadsvergadering	: 30 september 2025
Registratienummer	: GZDGWB1833786/1833788
Informatienummer	: IN093
Portefeuillehouder	: Joke van Vrouwerff
Bijlage(n)	: Toekomstbestendige Kringlooplandbouw West Betuwe, analyse van de fruitteelt
Onderwerp	: Toekomstbestendige kringlooplandbouw, fruitteelt

Onderwerp

Analyse van de fruitteelt sector in West Betuwe

Kennisnemen van

1. Kennis te nemen van het rapport "Analyse van de fruitteelt sector in West Betuwe". Daarin zijn de huidige situatie, uitdagingen en transitieopgaven van de fruitteeltsector geanalyseerd.

Inleiding

West Betuwe is met zijn vele fruittelers dé fruitgemeente van Nederland. Ook hebben we diverse andere agrariërs in onze gemeente. Gezien de toenemende druk op het landelijk gebied (stikstofproblematiek, waterbeschikbaarheid, gewasbescherming, toekomstbestendige landbouw, etc.) is met het coalitieakkoord In Beweging 2022 – 2026 een wethouder Platteland aangesteld. De belangrijkste taak van deze wethouder is het behartigen van de belangen van de beheerders van het platteland. En daarmee ook in te kunnen spelen op het toenmalige Nationaal Programma Landelijk Gebied (welke eind 2024 is beëindigd door het Kabinet Schoof). Om een beter zicht te krijgen op de belangen van en de ontwikkelingen in de fruitsector heeft het college van burgemeester en wethouders onderzoek uitgevoerd. Een soortgelijk onderzoek is ook uitgevoerd voor de veeteeltsector. Hierover wordt de gemeenteraad apart geïnformeerd.

Met de verwerking van de uitkomsten van het door de Fruitmotor uitgevoerde onderzoek in het rapport "Analyse van de Fruitteelt Sector in West Betuwe" heeft het college van burgemeester en wethouders zicht gekregen op de mogelijkheden voor het gemeentelijk handelingsperspectief in relatie tot de rol van het Rijk en de Provincie Gelderland (Kadernota Agrifood). Het rapport voorziet in een aantal (direct) uitvoerbare maatregelen en beleidsaanbevelingen (Hoofdstuk 5 Conclusie) voor de toekomst. Aanbevelingen die nodig zijn om de landbouwsector in West Betuwe toekomstbestendig te maken en versterken hiermee zowel gemeentelijk als provinciaal beleid. Het rapport biedt een inhoudelijke basis voor vervolgesprekken en beleidsvorming in de komende periode.

Kernboodschap

Uit het onderzoek blijkt dat de fruitteeltsector voor grote veranderingen staat. Naar verwachting stopt circa 50% van de fruittelers binnen vijf tot tien jaar, terwijl tegelijk de druk op biodiversiteit, bodemkwaliteit en klimaat toeneemt. Op basis van de onderzoeksuitkomsten is een nadere verkenning nodig van mogelijke beleidsrichtingen en de

gewenste rol van de gemeente in de verdere ontwikkeling van de sector. De fruitteelt in West Betuwe staat onder druk door klimaatverandering, regelgeving en bedrijfsbeëindigingen. Tegelijkertijd is de sector essentieel voor de lokale identiteit en economie. Het rapport biedt richting voor een duurzame toekomst via samenwerking, kennisdeling en het bepalen van de rol van de gemeente. Dit in de context dat de meeste taken en verantwoordelijkheden voor een toekomstbestendige landbouw bij het Rijk en de provincie Gelderland liggen.

Consequenties

Het is aan de nieuwe gemeenteraad om te bepalen of en op welke wijze de aanbevelingen over een andere, actievere invulling van de gemeentelijke rol overgenomen worden. Indien daartoe overgegaan wordt, kan dit de onderstaande consequenties hebben.

Positieve consequenties

- Versterking van de identiteit als fruitgemeente: Investeren in natuurinclusieve fruitteelt versterkt het profiel van West Betuwe als dé fruitgemeente van Nederland.
- Duurzame economische ontwikkeling: Door innovatie en verbreding van agrarische activiteiten (bv. recreatie, streekproducten), kan de lokale economie zich duurzaam ontwikkelen.
- Verbeterde leefomgeving voor inwoners: Groenblauwe dooradering draagt bij aan een aantrekkelijker landschap, betere lucht- en waterkwaliteit en meer biodiversiteit.
- Toename van ecologische veerkracht: De inzet op biodiversiteit en klimaatadaptatie maakt het gebied weerbaarder tegen extreme weersomstandigheden.
- Betere samenwerking met boeren en ketenpartners: Een verbindende rol van de gemeente versterkt onderling vertrouwen en stimuleert gezamenlijke oplossingen.

Negatieve consequenties

- Hoge investeringsdruk voor fruittelers. Niet alle telers hebben de middelen om te verduurzamen, wat kan leiden tot stagnatie of uitval van bedrijven.
- Afname van fruitproductie bij verlies aan bestuivers. Zonder versterking van de biodiversiteit kan de fruitopbrengst met 40-50% dalen.
- Arbeidstekorten en stijgende loonkosten. Afhankelijkheid van arbeidsmigranten blijft groot, terwijl huisvesting en beschikbaarheid onder druk staan.
- Risico op planschadeclaims. Beleidswijzigingen kunnen leiden tot schadeclaims, bijvoorbeeld bij functieveranderingen van grond.
- Grote uitstroom door vergrijzing. De komende 5-10 jaar stopt mogelijk 50% van de fruittelers. Zonder opvolging of overnameplan ontstaat leegstand of functieverlies van landbouwgrond.
- Beperkte invloed gemeente zonder regie of budget. Als de gemeente geen actieve rol pakt in grondbeleid of compensatie, loopt zij achter bij realisatie van eigen duurzaamheidsdoelen.

Financiën

Het rapport zelf leidt niet tot directe financiële consequenties. Aan het uitvoeren geven aan de aanbevelingen door een nieuwe gemeenteraad kunnen wél kosten zijn verbonden. Denk hierbij aan:

1. Proceskosten voor het opstellen en begeleiden van de regionale kennisagenda (bijv. inzet van externe begeleiding of ambtelijke capaciteit).
2. Faciliterende maatregelen zoals bijeenkomsten, communicatie of ondersteuning van initiatieven vanuit de sector.
3. Actief gebruik van al beschikbare gemeentelijke instrumenten, zoals:
 - aankoop of herbestemming van grond;
 - compensatie voor natuur- of recreatieve functies op agrarische percelen;
 - inzet op planologische aanpassingen (bestemmingsplan).

Bij elke vervolgstap zal per onderdeel een aparte financiële afweging en besluitvorming plaatsvinden. Eventuele kosten worden dan afzonderlijk voorgelegd aan het college van burgemeester en wethouders of de gemeenteraad.

Communicatie en participatie

De gemeenteraad is met deze raadsinformatienota geïnformeerd over de uitkomsten van het onderzoek en de voorgestelde vervolgstappen.

Publiekscommunicatie vindt plaats via een persbericht, gemeentelijke nieuwsberichten en gerichte informatievoorziening aan betrokken partijen en ketenpartners.

Vervolg

Hoewel de analyse zich richt op nieuw beleid kan het college van burgemeester en wethouders binnen de huidige programmabegroting al een aantal acties voortzetten of oppakken (waarvoor in de lopende coalitieperiode ook al extra ambtelijke capaciteit en eenmalige financiële rijksmiddelen zijn benut). Denk daarbij aan (niet uitputtend):

- Bestuurlijke en ambtelijke belangenbehartiging op Rijks- en Provinciaal beleid, lobby via regio Rivierenland, de P10 en de VNG;
- Het opstellen van een (regionale) kennisagenda voor natuurinclusieve fruitteelt. Dit in samenwerking met telers, ketenpartijen, kennisinstellingen en omliggende gemeenten;
- Het beter of anders benutten van de gemeentelijke instrumenten (Omgevingsvisie, Omgevingsplan) ten behoeve van het faciliteren van kringlooplandbouw en natuurinclusieve teelt.
- Het benutten van Europese en nationale subsidies gericht op landbouw en duurzaamheid (bijv. biodiversiteitssubsidies)
- Het functioneren als netwerkpartner in samenwerkingsverbanden met mede-overheden, belangenorganisaties (NFO, LTO, etc) en maatschappelijke organisaties.

Suggestie ter afhandeling

Voor kennisgeving aannemen

Burgemeester en wethouders van de gemeente West Betuwe,
de gemeentesecretaris, de burgemeester,
Philip Bosman Servaas Stoop